

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

MORSKI
INSTYTUT RYBACKI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
17

RYNEK RYB

stan i perspektywy

ISSN 1732-5889

ANALIZY RYNKOWE

KWIECIEŃ 2012

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Polityka rybacka i regulacje rynku ryb – *E. Kuzebski, B. Pieńkowska*
- III. Światowy rynek ryb i owoców morza – *M. Rakowski, M. Janusz*
- IV. Krajowa produkcja ryb i owoców morza
 1. Rybołówstwo morskie – *E. Kuzebski*
 2. Rybactwo śródlądowe – *J. Seremak-Bulge*
- V. Popyt na ryby i owoce morza
 1. Przetwórstwo – *S. Szostak, J. Drożdż*
 2. Spożycie ryb – *B. Pieńkowska, K. Hryszko*
- VI. Handel zagraniczny rybami i owocami morza oraz ich przetworami – *K. Hryszko*
- VII. Ceny ryb i przetworów rybnych – *J. Seremak-Bulge, S. Szostak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB, tel.: (22) 505-46-66
oraz
w Zakładzie Ekonomiki Rybackiej MIR
Kołątaja 1, 81-332 Gdynia
Kierownik Zakładu – dr Emil Kuzebski, tel.: (58) 73-56-118

AUTORZY:

mgr inż. Krzysztof Hryszko
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 50-54-718

mgr Marcin Rakowski
• MIR-PIB • Gdynia
Tel.: (58) 73-56-119

dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge,
prof. nadzw. IERiGŻ-PIB
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 50-54-666

mgr Stanisław Szostak
• MIR-PIB • Gdynia
Tel.: (58) 73-56-120

dr Emil Kuzebski
• MIR-PIB • Gdynia
Tel.: (58) 73-56-118

mgr Jadwiga Drożdż
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (22) 50-54-770

dr Barbara Pieńkowska
• MIR-PIB • Gdynia
Tel.: (58) 73-56-115

mgr Małgorzata Janusz
• MIR-PIB • Gdynia
Tel.: (58) 73-56-112

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 24.04.2012 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Marzena Trajer, Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w listopadzie 2012 r.

REASUMPCJA

Szacuje się, że podaż ryb, przetworów rybnych i owoców morza na rynek krajowy wyniosła w 2011 r. 462,4 tys. ton i była o 7,2% niższa niż rok wcześniej. Wpłynęło na to głównie ograniczenie importu (o 2,5%), przy jednoczesnym wzroście eksportu (o 4,1%). Połowry krajowe zwiększyły się w tym czasie o 5,3% pod wpływem wzrostu zaangażowania w połowy floty dalekomorskiej oraz poprawy sytuacji w rybołówstwie śródlądowym. Na poziomie roku poprzedniego utrzymały się natomiast wyładunki ryb poławianych na Morzu Bałtyckim. Decydujący wpływ na rynek w 2011 r. miały rosnące ceny ryb na świecie. W konsekwencji wyraźnie ograniczono popyt wewnętrzny, a wzrost kosztów produkcji spowodował pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej przetwórstwa ryb.

Połowry ryb na Bałtyku utrzymały się w 2011 r. na poziomie roku poprzedniego i wyniosły 110,8 tys. ton. Zmniejszone wyładunki szprotów, dorszy, storni i łososi zostały w pełni zrekomensowane rekordowymi połowami śledzi. Poziom wykorzystania dostępnych dla Polski kwot połowowych zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 16 pkt. proc. do 76%, ale wynikał głównie z obniżenia wysokości limitów. Wykorzystanie kwot poszczególnych gatunków ryb było zróżnicowane – od 100% w przypadku śledzi do zaledwie 40% dla łososi. Wyraźnie poprawiła się w 2011 r. opłacalność połowów bałtyckich, najbardziej w przypadku szprotów i śledzi, gdzie wzrosty cen pierwszej sprzedaży ryb w portach

przekraczały 40%. W porównaniu z rokiem poprzednim wyraźnie zwiększyły się połowry ryb i owoców morza na łowiskach dalekomorskich (o 14% do 69 tys. ton), przy dużej zmianie struktury gatunkowej i miejsca prowadzenia połowów. Po ponad 15% spadku połowów i produkcji w 2010 r., w 2011 r. podaż ryb słodkowodnych zwiększyła się o 5,4% do 45,0 tys. ton. Po raz kolejny zmniejszyła się produkcja ryb w akwakulturze, gdzie zwiększone odłowy pstrągów nie zdołały zrekomensować ograniczonej produkcji karpia. Duży wzrost połowów odnotowano natomiast w zawodowych połowach jeziorowych i wędkarstwie amatorskim.

Spożycie ryb, przetworów rybnych i owoców morza wyniosło w 2011 r. 12,01 kg/mieszkańca (w ekwiwalencie wagi żywej) i było o 8,0% niższe niż rok wcześniej. Ograniczono przede wszystkim popyt na ryby słodkowodne i owoce morza (o ok. 15%), przy mniejszym spadku spożycia ryb morskich (o 5%). W wyniku tego znacznej zmianie uległa struktura konsumpcji, zarówno produktowa, jak i gatunkowa. Udział ryb słodkowodnych zmniejszył się o 2,2 pkt. proc. do 23,8%, przy wzroście znaczenia ryb morskich o 1,7 pkt. proc. do 74,2%. Najczęściej konsumowaną rybą w kraju w 2011 r. były ponownie mintaje, których spożycie jako jednego z niewielu gatunków wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim. O 25% ograniczono natomiast konsumpcję ubiegłorocznego lidera – śledzi. Spadek spożycia ryb, przetworów rybnych i owoców morza

odnotowano we wszystkich typach gospodarstw domowych.

Zmiany obrotów handlu zagranicznego sektora rybnego były w 2011 r. różnokierunkowe. Zwiększenie połowów dalekomorskich i w konsekwencji eksportu burtowego oraz rekordowy wywóz przetworów ze śledzi wpłynął na wzrost wolumenu eksportu (o 4,1% do 512,5 tys. ton wagi żywej), natomiast spadek popytu wewnętrznego skutkowało ograniczeniem wielkości importu (o 2,5% do 758,5 tys. ton). Utrzymujące się na bardzo wysokich poziomach ceny ryb na rynkach światowych spowodowały jednocześnie, że dynamika wzrostu eksportu w ujęciu wartościowym była wyższa o 3 pkt. proc. w porównaniu do wzrostu jego wolumenu, a wydatki na zakup ryb w imporcie nie zmieniły się w porównaniu do roku poprzedniego. Wartość handlu przekroczyła, zarówno w eksporcie jak i imporcie, poziom 1,1 mld EUR, przy znacznej poprawie niekorzystnego salda wymiany handlowej. Polska pozostaje dużym importerem netto ryb, przetworów rybnych i owoców morza. Jednocześnie jest dużym eksporterem przetworzonych łososi i śledzi.

W 2011 r. produkcja ryb, przetworów rybnych i owoców morza, w dużych zakładach przetwórstwa rybnego, wyniosła 312,5 tys. ton i była o 2,8% niższa niż rok wcześniej. Po wzroście wolumenu przetwórstwa w I półroczu o 7,4%, w drugiej części roku nastąpiło wyraźne pogorszenie koniunktury i ograniczenie produkcji o 11,2%. Spadku popytu krajowego nie równoważyła zwiększona

Bilans ryb i owoców morza w Polsce (tys. ton masy żywej ryb)

Wyszczególnienie	2009	2010	2011 ^a	2012 P
Połowry morskie	212,1	170,8	179,9	163,0
w tym: bałtyckie	131,4	110,1	110,8	100,0
dalekomorskie	80,7	60,7	69,1	63,0
Połowry słodkowodne i akwakultura	50,5	42,7	45,0	47,4
Razem połowry krajowe	262,6	213,5	224,9	207,0
Import	731,6	778,3	758,5	755,0
Eksport	493,9	492,1	512,5	530,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy^b	499,5	498,5	462,4	428,4

^a dane nieostateczne, ^b w podaży ryb na rynek nie uwzględniono części połowów dalekomorskich, które zostały przetworzone na mączkę rybną i nie były przeznaczone do konsumpcji (w 2009 r. – 0,8 tys. ton, 2010 r. – 1,2 tys. ton i w 2011 r. – 8,8 tys. ton), P - prognoza

Źródło: Dane MIR-PIB oraz szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych IRŚ.

sprzedaż eksportowa. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła wyłącznie produkcja wyrobów wysokoprzetworzonych – głównie konserw i prezerw, co spowodowało wzrost udziału tej grupy produktów w strukturze przetwórstwa o 6,1 pkt. proc. do 57,4%. Najbardziej w 2011 r. ograniczono produkcję ryb solonych i wędzonych.

Spadek popytu krajowego, przy skokowo rosnących kosztach produkcji i niewielkich podwyżkach cen na poziomie zbytu wpłynęły na znaczne pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora przetwórstwa ryb. Mimo blisko 18% wzrostu wartości przychodów ze sprzedaży (do 6,6 mld zł), zysk netto branży obniżył się o 30% do 103 mln zł. Głównym źródłem przychodów była sprzedaż produktów na eksport, którego udział w strukturze

przychodów wyniósł w 2011 r. 64% - o 5 pkt. proc. więcej niż rok wcześniej. Ponad 26% firm nie generowało zysku, a ich przychody stanowiły 22% sprzedaży całej branży, wobec odpowiednio 16 i 12% w roku poprzednim. W ostatnich dwóch latach rosła wydatki inwestycyjne w przetwórstwie ryb.

W 2011 r. ryby, przetwory rybne i owoce morza należały do najszybciej drożejących grup żywności. Średnio ceny detaliczne wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 6,2%, w tym najbardziej wędzone ryby słodkowodne i ryby solone (o ok. 10%), a w mniejszym stopniu owoce morza i konserwy (o 2,4%). Znaczny wzrost cen mięsa spowodował, że tylko w niewielkim stopniu pogorszyły się, na niekorzyść ryb, relacje cen między tymi źródłami białka zwierzęcego.

W 2012 r. można wystąpić dalsze pogorszenie sytuacji na rynku ryb. Na wysokim poziomie utrzymać się będą ceny ryb na świeżo, co niekorzystnie wpłynie na popyt wewnętrzny, jak i sytuację producentów i przetwórców. Zmniejszy się prawdopodobnie wielkość połowów zarówno na Bałtyku (spadek kwot połowowych), jak i na akwenach dalekomorskich (wycofanie z eksploatacji jednego ze statków). Nieznacznej poprawie ulegnie prawdopodobnie sytuacja produkcyjna i połowowa rybołówstwa śródlądowego. W handlu zagranicznym ponownie może się w znacznym stopniu zwiększyć eksport przetworzonych śledzi i w konsekwencji cały wolumen wywozu, przy podobnej jak rok wcześniej wielkości importu. Czynniki te mogą wpłynąć na ok. 7% spadek podaży ryb na rynek krajowy do poziomu ok. 428 tys. ton.

SUMMARY

It has been estimated that the supply of fish, fish products and seafood to the national market amounted in 2011 to 462.4 thousand tonnes, and was 7.2 percent lower than the year before. It resulted mainly from the import restriction (by 2.5 percent) and the simultaneous boost in exports (by 4.1 percent). Due to the increased involvement of the deep-sea fleet, coupled with the improvement in inland fishing conditions, the national catch increased by 5.3 percent during this time. The volume of fish caught in the Baltic Sea remained unchanged

compared to the previous year's level. The growing fish prices proved decisive in shaping the market in 2011. As a consequence, domestic demand was significantly reduced, and the higher production costs resulted in a deterioration in the economic and financial condition of fish-processing industry.

Figures for 2011 on fishing in the Baltic Sea corresponded to the level of the previous year and amounted to 110.8 thousand tonnes. Low catches of sprat, cod, European flounder, and salmon were fully compensated for

by record volumes of herring. The achieved percentage of the catch quota available for Poland increased by 16 p.p. to 76 percent compared to the previous year. However, it was chiefly due to the lower limits. The fulfilment of the catch quota for individual fish species varied from 100 percent in the case of herring to no more than 40 percent for salmon. The profitability of fishing in the Baltic Sea improved considerably, particularly as regards sprat and herring, where the prices of first sales exceeded 40 percent. Compared to 2010, the catches of fish and

Fish/seafoods balance in Poland (in thousands of live weight)

Details	2009	2010	2011 ^a	2012 F
Sea fishing	212,1	170,8	179,9	163,0
including: Baltic Sea catches	131,4	110,1	110,8	100,0
deep-sea catches	80,7	60,7	69,1	63,0
Freshwater catches and aquaculture	50,5	42,7	45,0	47,4
Total domestic catches	262,6	213,5	224,9	207,0
Import	731,6	778,3	758,5	755,0
Export	493,9	492,1	512,5	530,0
Supply of consumption fish for the domestic market^b	499,5	498,5	462,4	428,4

^a insufficient data, ^b the market demand for fish does not include the part of deep-sea catches that has been processed into fishmeal and not intended for consumption purposes (in 2009 – 0.8 thousand tonnes, in 2010 – 1.2 thousand tonnes, and in 2011 – 8.8 thousand tonnes), F - forecast

Source: MIR-PIB [National Fishery Institute – National Research Institute] and IAFE-NRI on the basis of IRS [Inland Fishery Institute] data.

seafood in deep-sea catches grounds improved markedly (by 14 percent, reaching 69 thousand tonnes), with considerable changes in the species structure and fisheries. Following a 15 percent decrease in catch and production in 2010, 2011 saw a 5.4 percent increase in the supply of freshwater fish, amounting to 45.0 thousand tonnes. The production of fish in aquaculture again decreased as a result of the fact that the increased trout crop did not manage to compensate for the limited carp production. A considerable increase in catch was, on the other hand, recorded in professional lake fishing and amateur fishing.

Fish, fish products, and seafood consumption reached 12.01 kg/citizen (live-weight equivalent) in 2011, and was 8.0 percent lower than the year before. The reduction took place particularly in the demand for freshwater fish and seafood (by 15-20 percent), with a lower consumption of sea fish (by 5 percent). In consequence, the consumption structure shifted significantly, both in respect of products and species. The proportion of freshwater fish was lower by 2.2 p.p. (23.8 percentage), while sea fish gained in significance, increasing by 1.7 p.p. to 74.2 percent. The most popular species in 2011, as regards consumption, was again Alaska pollock, which was among the handful of those that recorded an increase compared to the year before. Consumption of the previous year's leading species – herring – was reduced by 25 percent. The decline in the consumption of fish, fish products, and seafood was recorded in all types of households.

Changes in the foreign trade turnover for the fish industry were multidirectional in their nature in 2011. The increase in deep-sea catches, together with the resultant rise in hull exports, and unprecedented exports of herring, led to an increased export volume (by 4.1 percent, producing

512.5 thousand tonnes of live weight), while the drop in the internal demand resulted in limiting the import level (by 2.5 percent, giving 758.5 thousand tonnes). Continuously high fish price levels on the global market effected a 3 percent increase in the export growth dynamics, compared to the rise in its volume, whereas fish outlay remained unchanged compared to 2010. The trade value of exports and imports was above the level of EUR 1.1 bln, with a notable improvement in the unfavourable balance of trade exchange. Poland remains a major net importer of fish, fish products and seafood. Concurrently, it is a notable exporter of processed salmon and herring.

In 2011 the production of fish, fish products and seafood in large fish processing facilities equalled 312.5 thousand tonnes and was 2.8 percent lower than the year before. With an increase in the processed volume in the first half-year by 7.4 percent, the second half of the year saw a considerable decline in the economic situation and production was reduced by 11.2 percent. The national demand decrease was not balanced by increased export sales. Compared to 2010 only the production of highly-processed goods, mainly canned food and lightly preserved fish products, recorded an increase, leading to a rise in the percentage of this group of products in the overall processing industry structure by 6.1 percent, reaching 57.4%. The most significant cut in 2011 pertained to the production of salted and smoked fish.

A decrease in national demand, along with intermittently rising production costs and slight rises in sales price levels had far-reaching repercussions for the economic and financial condition of the fish-processing sector. Despite an 18 percent growth in sales revenue (producing PLN 6.6 bln), the net income for the industry dropped

by 30 percent, translating into PLN 103 bln. The main source of revenue was export sales, whose share in the revenue structure reached 64 percent in 2011, which is 5 p.p. more than the year before. Over 26 percent of companies did not generate any income, and their revenue corresponded to 22 percent of the overall sales in the industry, compared to 16 and 12 percent respectively for the previous year. The last two years saw an increase in the investment expenses incurred by the fish-processing sector.

In 2011, fish, fish products, and seafood were among the foods whose prices rose the fastest. On average, retail prices grew by 6.2 percent compared to the previous year, with leading freshwater fish and salted fish (by approx. 10 percent), and, to a smaller extent, seafood and canned fish (by 2.4 percent). The impact of the substantial rise in meat prices caused only the small deterioration in the correlation between the prices of these animal protein sources, with fish being slightly disadvantaged.

The year 2012 may bring a further worsening in the situation on the fish market. Worldwide fish prices will remain high, which will have a negative impact both on the internal demand and the condition of producers and the food processing industry. A potential decrease is likely to occur in the Baltic catch (a drop in the catch quota), and in deep-sea fisheries (one of the ships being discontinued). A slight improvement will probably be recorded in the production and fishing situation of inland fishing. As regards foreign trade a considerable increase is expected in exports of processed herring and thus the overall exports of fish while no changes are forecast in fish imports. These factors can produce an approx. 7 percent drop in fish supply as regards the domestic market, resulting in 428 thousand tonnes.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek zbóż (42) • maj 2012,
2. Rynek drobiu i jaj (41) • maj 2012,
3. Rynek mięsa (42) • maj 2012,
4. Rynek rzepaku (41) • czerwiec 2012,
5. Rynek cukru (39) • czerwiec 2012,
6. Rynek owoców i warzyw (40) • czerwiec 2012,
7. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (36) • wrzesień 2012,
8. Rynek mleka (43) • wrzesień 2012,
9. Rynek pasz (32) • wrzesień 2012,
10. Rynek ziemniaka (39) • październik 2012,
11. Rynek zbóż (43) • październik 2012,
12. Rynek mięsa (43) • październik 2012,
13. Rynek rzepaku (42) • październik 2012,
14. Rynek ryb (18) • listopad 2012.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2012 roku wynosi 42 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (22) 50-54-685, faks: 50-54-636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>